

SIRP

NUMBER 41 (3415)

EESTI KULTUURILEHT

hind 1.50 eurot

2. NOVEMBER 2012

Õnne võimalikkusest siin ja praegu

Pilgeni täis saal ja ülisoe vastuvõtt: „Faust” Estonias lk 8-9.

Just Ain Angeri Mefisto jäi kandma „Fausti” lavastuse filosoofilist igavikulist mõõdet, olles mõistetud omal kombel lunastama inimeste jätkuvald halbu valikuid.

HARRI ROSPU

Karismaatilised „Fausti” etendused

Allan Vurma

Estonia teatri Gounod' „Fausti” lavastust on ajakirjanduses juba paaril korral vaetud. Alvar Loog tegi seda üsna armutu semiootiku pilguga Postimehes, Maarja Kindel kirjutas Sirbis etendustest kui kunstniku Ene-Liis Semperi, lavastaja Dmitri Bertmani ja dirigent Vello Pähna kollektiivsest ühisnägemusest ning Linnar Priimägi oli üsna etteheitv lavastuse suhtes ETV saates „Mi”. Siinne arvustus põhineb kahe, 24. ja 26. oktoobri etenduse muljetel, kus Mefisto rolli laulis Ain Anger. Kümmeaasta eest Eestis korralikku rakendust leidmata ja seepeale lahkunud bass töötab juba kaheksandat aastat solistina prestiižses Viini Riigiooperis. Ta on teinud koostööd väga nimekate dirigentidega (nende hulgas näiteks Riccardo Muti, Esa-Pekka Salonen ja Lorin Maazel) ja esinenud peale koduteatri veel külalissolistina paljudes teistes paikades, näiteks Bayreuthi festivalil ning Berliini, Müncheni, Tökyö ja Pariisi ooperiteatris. Sel hooajal astub Anger esmakordselt üles ka Milano La Scala laval Dalandina Wagneri „Lendavas hollandlases”, kus nimirolli kehastab Bryn Terfel. Seda, et veenvat ja karismaatilist esinemist oskab meie publik vääriliselt hinnata, näitas Angeri osalusel antud etenduste pilgeni täis saal ja üllis vastuvõtt.

Ooperikunsti aluseks jääb selle sünteetilisusest hoolimata laulmine ja muusika – sellel poleks ooper mõeldav. Muusikast pole tingimata vaja otsida sõnadega täpselt ära seletatavat sisu. Oma abstraktsuses, juhul kui muusika on esitatud kooskõlas oma sisemise ehitus- ja arenguloogikaga, võib see ikkagi väga hästi sobida väljendamaks meie hingese toimuvat isegi siis, kui igaühe hingesisu on isikupäraselt konkreetne. Samuti võib ooper helikunstil põhinedes pakkuda sügava elamuse ka siis, kui libretos või lavastuses ei allu sündmused lõpuni loogikale või tegevuskäik jääb fragmen-

liselt südant, kuidas kunstnik Ene-Liis Semper on pannud klouni maski taha varjunud tundliku, ent natuurilt enesekehtestamise võimeta nooruki Siébeli võtma maha tema tõelist nägu siiani varjanud katte, et nutta koos sõjast saanud Valentini tema õe Margaretega juhtunud tragöödia pärast. Eriti hea, ka vokaalselt, oli Siébelina Helen Lokuta.

Mõlemal nähtud etendusel valitses lava Ain Angeri Mefisto. Just tema, mitte Faust, jäi kandma lavastuse filosoofilist igavikulist mõõdet, olles mõistetud omal kombel lunastama inimeste jätkuvaid halbu valikuid, mis toovad neile lõpuks piinu ja kannatusi. Angeri lavamõju algab juba tema hästi treenitud füüsilisest ning pingevabast ja õilsast kehahoiust. Tema hääl kõlab säravalt ja voolavalt, seda nii madalas kui kõrges registris. Suurepärasest kandvusest hoolimata ei taju me, et see nõuaks artistilt erilisi pingutusi – tema laulmisele on omane kõnele iseloomulik lihtsus ja voolavus. Hea lavastuslik võte oli eristada Mefisto hierarhiliselt inimestest, panna ta serenaadi laulma kõrgemalt loozist.

Angeri lavaline orgaanilisus nakatas ka tema partnereid. Teatud professionaalsest tasemest alates hakkavad laulja mõjuvust mingis rollis suurel määral tingima tema looduslikud eeldused nii häälematerjali isikupära, temperamendi kui füüsilise kuju osas. Hääle-

liselt võimsama partneri kõrval laulmine võib provotseerida püüdu olla kandvam, kui hääl võimaldab. Siit tekib forsseerimise oht: pigistatuna tundub kõlaks, mida kohati, eriti etenduse esimeses pooles, mõne solisti puhul ka veidi esines. Angeriga üsna võrdsena mõjus Margarete rollis sopran Aile Asszonyi, kes on olnud eesti publiku lemmik ka mitme teise suure rolliga. Samuti Margarete rolli teinud norralanna Anne Wik Larsseniga võrreldes on Asszonyil säravam ja väljendusrikkam hääl ning lahtisem ja siiram lavaline olek. Iseenesest professionaalne ja sümpaatne Larssen mängis Margarete kuju malbelt tagasihoidlikuks esimestes stseenides, avanemine tuli alles duetis Faustiga.

Sügavaid emotsioone kuulajas võib vallandada ka ainuüksi laulja häälevärv ise ekspressiivsel ja sügavuti rolli sisse süüvival laulmisel, sest häälekõla peegeldab vahetult inimese kui elusolendi seisundit selle üsna ürgsel emotsionaalsel tasemel. Nii Asszonyi kui Angeri häälevahetamine ja tämber suudavad seesuguse mõju esile kutsuda.

Hea rolli tegid Asszonyi ja Angeri kõrval ka teised lauljad. Esile võiks tõsta kirglikult oma õe väarikust kaitsta püüdnud Rauno Elbi sõdur Valentini. Vana ja noore Fausti rolli täitsid kaks tenorit, nii nagu see on tihti selle ooperi esitamisel tavaks olnud. Mart Madiste värise-

vate kätega vana Faust oli mängitud karakterilt põnevaks, kuid sellise tüübi eelnev teadlasekarjäär polnud eriti usutav. Väarikamana mõjus Urmas Põldma kehastus. Lüürlise häälematerjaliga Oliver Kuusiku töö noore Faustina oli igati professionaalne. Ka kavatiinis kõrge false-ti-do mõjus stiilsena, ehkki ooperi esietenduse ajal 1850-1860ndate Pariisis oli tenorite uueks moeks juba täishääle *do di petto*.

Ma nõustun eelmiste arvustajatega, et „Fausti” etendused seisid üsna heal muusikalisel alusel, mille eest peab tänulik olema dirigent Vello Pähnale. Muusikalised karakterid olid hästi paigas ja orkester mängis pühendumusega. Et sellelt tasemelt edasi minna, peaks iga orkestrant olema veelgi initsiatiivikam ja võtma partii esitamisel suurema isikliku vastutuse. Tundub, et igaveseks teemaks kipub jääma Estonia teatrisaali liialt tubasena kõmisev tuhm akustika, mida ei paranda muu kui normaalsele saalisuursele vastav kubatuur uues majas. Ka koorinumbrite karakterid olid head, eriti, mis puudutab meeskoori esitust. 26. oktoobri etendusel tekkis siiski mitmes kohas lubamatu tempoline kaos, kuigi kooriaristid tegutsesid laval köitva liikuvusega. Selle ooperi teemade ajatule iseloomule viitas määrgina ka Venemaa koreograaf Edvald Smirnovi seatud Pussy Rioti stiilis tantsunumber kabeestseenis.

konkreetsest arvamusest ning meenutades, et määgi oli üsna etteheitev lavastuse suhtes MTV saates „Mi”. Siinne arvustus põhineb kahe, 24. ja 26. oktoobri etenduse muljetel, kus Mefisto rolli laulis Ain Anger. Kümnekonna aasta eest Eestis korralikku rakendust leidmata ja seepeale lahkunud bass töötab juba kaheksandat aastat solistina prestiižses Viini Riigiooperis. Ta on teinud koostööd väga nimekate dirigentidega (nende hulgas näiteks Riccardo Muti, Esa-Pekka Salonen ja Lorin Maazel) ja esinenud peale koduteatri veel külalissolistina paljudes teistes paikades, näiteks Bayreuthi festivalil ning Berliini, Müncheni, Tōkyō ja Pariisi ooperiteatris. Sel hooajal astub Anger esmakordselt üles ka Milano La Scala laval Dalandina Wagneri „Lendavas hollandlases”, kus nimirolli kehastab Bryn Terfel. Seda, et veenvat ja karismaatilist esinemist oskab meie publik väärihõltselt hinnata, näitas Angeri osalusel antud etenduste pilgeni täis saal ja ülisoo vastuvõtt.

Ooperikunsti aluseks jääb selle sünteetilisusest hoolimata laulmine ja muusika – selleta poleks ooper mõeldav. Muusikast pole tingimata vaja otsida sõnadega täpselt ära seletatavat sisu. Oma abstraktsuses, juhul kui muusika on esitatud kooskõlas oma sisemise ehitus- ja arenguloogikaga, võib see ikkagi väga hästi sobida väljendamaks meie hingese toimuvat isegi siis, kui igaühe hingeseisu on isikupäraselt konkreetne. Samuti võib ooper helikunstil põhinedes pakkuda sügava elamuse ka siis, kui libretos või lavastuses ei allu sündmused lõpuni loogikale või tegevuskäik jääb fragmenteerseks – võib-olla isegi nimelt selle pärast, sest tundub, et ka meie hing toimib tihti samalaadselt. Maailmas korduvad üha petmine, alatus, ärakasutamine, hingeline ummikseis, aga ka pühadustunne, poolehoid, armastus, andestamine ja lunastus. Seetõttu võib lavastaja ja kunstniku leitud värske vorm panna nende olukordade ja seisundite sügavat sisu paremini taipama. Näiteks pigistab selles lavastuses tõe-

ma hõltsust tõe hõltsust, just tema, mitte tead, ja kandma lavastuse filosoofilist igavikulist mõõdet, olles mõistetud omal kombel lunastama inimeste jätkuvald halbu valikuid, mis toovad neile lõpuks piinu ja kannatusi. Angeri lavamõju algab juba tema hästi treenitud füüsi- ning pingevabast ja õilsast kehahoiust. Tema hääled kõlavad säravalt ja voolavalt, seda nii madalas kui kõrges registris. Suurepärasest kandvusest hoolimata ei taju me, et see nõuaks artistilt erilisi pingutusi – tema laulmisele on omane kõnele iseloomulik lihtsus ja voolavus. Hea lavastuslik võte oli eristada Mefisto hierarhiliselt inimestest, panna ta serenaadi laulma kõrgemalt loožist.

Angeri lavaline orgaanilisus nakatas ka tema partnereid. Teatud professionaalsest tasemest alates hakkavad laulja mõjuvust mingis rollis suurel määral tingima tema looduslikud eeldused nii häälematerjali isikupära, temperamendi kui füüsilise kuju osas. Hääle-

konkreetsest arvamusest ning meenutades, et määgi oli üsna etteheitev lavastuse suhtes MTV saates „Mi”. Siinne arvustus põhineb kahe, 24. ja 26. oktoobri etenduse muljetel, kus Mefisto rolli laulis Ain Anger. Kümnekonna aasta eest Eestis korralikku rakendust leidmata ja seepeale lahkunud bass töötab juba kaheksandat aastat solistina prestiižses Viini Riigiooperis. Ta on teinud koostööd väga nimekate dirigentidega (nende hulgas näiteks Riccardo Muti, Esa-Pekka Salonen ja Lorin Maazel) ja esinenud peale koduteatri veel külalissolistina paljudes teistes paikades, näiteks Bayreuthi festivalil ning Berliini, Müncheni, Tōkyō ja Pariisi ooperiteatris. Sel hooajal astub Anger esmakordselt üles ka Milano La Scala laval Dalandina Wagneri „Lendavas hollandlases”, kus nimirolli kehastab Bryn Terfel. Seda, et veenvat ja karismaatilist esinemist oskab meie publik väärihõltselt hinnata, näitas Angeri osalusel antud etenduste pilgeni täis saal ja ülisoo vastuvõtt.

Sügavaid emotsioone kuulajas võib vallandada ka ainuüksi laulja häälevärv ise ekspres- siivsel ja sügavuti rolli sisse süüvival laulmisel, sest häälekõla peegeldab vahetult inimese kui elusolendi seisundit selle üsna ürgsel emotsio- naalsel tasemel. Nii Asszonyi kui Angeri hääle- valitsemine ja tämber suudavad seesuguse mõju esile kutsuda.

Hea rolli tegid Asszonyi ja Angeri kõrval ka teised lauljad. Esile võiks tõsta kirglikult oma õe väärikust kaitsta püüdnud **Rauno Elbi** sõdur Valentini. Vana ja noore Fausti rolli täitsid kaks tenorit, nii nagu see on tihti selle ooperi esitamisel tavaks olnud. **Mart Madiste** värise-

ma hõltsust tõe hõltsust, just tema, mitte tead, ja kandma lavastuse filosoofilist igavikulist mõõdet, olles mõistetud omal kombel lunastama inimeste jätkuvald halbu valikuid, mis toovad neile lõpuks piinu ja kannatusi. Angeri lavamõju algab juba tema hästi treenitud füüsi- ning pingevabast ja õilsast kehahoiust. Tema hääled kõlavad säravalt ja voolavalt, seda nii madalas kui kõrges registris. Suurepärasest kandvusest hoolimata ei taju me, et see nõuaks artistilt erilisi pingutusi – tema laulmisele on omane kõnele iseloomulik lihtsus ja voolavus. Hea lavastuslik võte oli eristada Mefisto hierarhiliselt inimestest, panna ta serenaadi laulma kõrgemalt loožist.

Uskumatu, millise sisseelamise, kire ja dünaamiliste finessidega tõi Aile Asszonyi kuulaja ette oma Margarete!